

گزارش

رشد ضریب پوشش بیمه‌ای در سال‌های پس از پیروزی انقلاب

با حرکت جوامع از اقتصاد مبتنی بر کشاورزی به اقتصاد صنعتی، تعداد نیروی شاغل در بخش‌های صنعتی به مرور افزایش یافت و به تبع آن شاغلان بیشتری زیر پوشش چتر بیمه‌ای می‌روند. با وجود اینکه در ایران نخستین نشانه‌های حرکت به سمت صنعتی شدن اقتصاد در دهه ۱۳۴۰ رخ می‌دهد، اما تا پس از حدود دو دهه، پوشش بیمه‌ای شاغلان وضعیت مطلوبی ندارد، به طوری که در سال ۱۳۴۰ از جمعیت بیش از ۲۲ میلیون نفری کشور، رقمی حدود یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفر زیر چتر پوشش بیمه تأمین اجتماعی بوده‌اند که ضریب پوشش بیمه‌ای ۵،۵۸ درصدی را نشان می‌دهد. با وجود تنوع صنایع در سال‌های پیش از انقلاب، ضریب پوشش بیمه‌ای تأمین اجتماعی از رشد مناسبی برخوردار نیست و طی ۱۷ سال به ۱۸،۹۵ درصد می‌رسد. با پیروزی انقلاب و چالش‌های سال‌های نخستین، به‌ویژه جنگ تحمیلی هشت ساله، صنایع و به تبع آن میزان بیمه‌شدگان تأمین اجتماعی از رشد چندانی برخوردار نبود و ضریب پوشش در سال ۱۳۶۷، در رقم ۱۹،۶۲ ثابت ماند. حتی در برخی سال‌های پس از انقلاب، ضریب پوشش بیمه‌ای تأمین اجتماعی اندکی کاهش می‌یابد، به طوری که این رقم در سال ۱۳۶۵ به ۱۶،۸۵ درصد می‌رسد.

با پایان جنگ تحمیلی و آغاز حرکت کشور به سوی رشد اقتصادی، تعداد شاغلان کشور رو به فزونی گذاشته و به تبع آن، سازمان تأمین اجتماعی نیز حرکت خود برای گسترش پوشش بیمه‌ای را آغاز می‌کند، به طوری که تنها طی یک سال پس از پایان جنگ، ضریب پوشش بیمه تأمین اجتماعی سه درصد افزایش یافته و در سال‌های بعد نیز روند رو رشد خود را ادامه می‌دهد. این در حالی است که این سال‌ها کشور با نرخ رشد جمعیت بالایی مواجه بود اما با وجود افزایش کل جمعیت کشور، سازمان تأمین اجتماعی به افزایش ضریب پوشش بیمه‌ای خود کماکان ادامه می‌دهد. سازمان تأمین اجتماعی به عنوان بزرگترین سازمان بیمه‌گر کشور، طی دهه ۱۳۷۰، موفق می‌شود حدود ۱۵ درصد ضریب پوشش بیمه‌ای آحاد جامعه را افزایش داده و از رقم حدود ۲۵ درصد در سال ۱۳۷۰، به حدود ۴۰ درصد از کل جمعیت کشور برساند. هرچند این نرخ رشد در برخی سال‌های دهه ۱۳۸۰ کند شد و حتی در برخی سال‌ها؛ به‌ویژه سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۶ نیز اندکی منفی می‌شود اما از سال ۱۳۸۷، مجدداً ضریب پوششی سازمان تأمین اجتماعی افزایش یافته و بالاخره در سال ۱۳۹۲، ۱۱۳ درصد می‌توانست با ضریب پوشش ۵۰،۷۱ درصد، بیش از نیمی از جمعیت کشور را تحت پوشش بیمه قرار دهد. در دهه پایانی قرن چهارده شمسی نیز سازمان تأمین اجتماعی توانست به ضریب پوشش بیمه‌ای ۵۳،۶۱ درصدی کل جمعیت کشور برسد که موفقیت بزرگی برای یک سازمان بیمه‌گر به شمار می‌رود.

رشد بیش از ۴۷ درصدی ضریب پوشش سازمان تأمین اجتماعی طی شش دهه گذشته در حالی اتفاق افتاد که این دوره مصادف با افزایش بی‌سابقه جمعیت کشور بود. به عبارت دیگر، در حالی که جمعیت کشور در سال ۱۳۴۰، حدود ۲۲ میلیون نفر بود، کمتر از شش درصد آحاد جامعه (کمی بیش از یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفر) زیر پوشش بیمه تأمین اجتماعی قرار داشتند. این در حالی است که در پایان سال ۱۴۰۰، بیش از ۵۳ درصد از جمعیت بیش از ۸۴ میلیون نفری کشور (یعنی بیش از ۴۵ میلیون نفر) تحت پوشش این سازمان بوده‌اند. سال‌های پس از انقلاب؛ به‌ویژه سال‌های پس از جنگ تحمیلی را می‌توان دوران درخشان سازمان تأمین اجتماعی در تحت پوشش قرار دادن جامعه دانست که طی حدود سه دهه، بیش از ۳۰ درصد ضریب پوشش بیمه‌ای را در کشور افزایش داد.

۵۳ درصد جامعه تحت پوشش تأمین اجتماعی

جزئیات خدمات بیمه‌ای به بیش از ۴۵ میلیون نفر

تعیین اهداف مشخص در حوزه جذب افراد بدون پوشش بیمه‌ای در دستور کار سازمان تأمین اجتماعی قرار گرفت. زنان خانه‌دار، دختران و دانشجویان در محدوده سنی ۱۸ تا ۵۰ سال امکان استفاده از این طرح بیمه‌ای را دارند. بر اساس اعلام سازمان تأمین اجتماعی، سه نرخ ۱۲، ۱۴ و ۱۸ درصد برای برخورداری از بیمه زنان خانه‌دار و دانشجویان اعمال می‌شود که پرداخت دودرصد حق بیمه از سوی دولت و مابقی از سوی بیمه‌شده پیش‌بینی شده است. همچنین آمارها نشان می‌دهد تا پایان آذر ماه سال جاری حدود ۴۵ هزار و ۹۰۰ دانشجویان از طریق بیمه دانشجویی جذب سازمان تأمین اجتماعی شده‌اند.

تکریم زنان خانه‌دار

بیمه زنان خانه‌دار از آذرماه سال ۱۳۸۷ با تصویب هیأت‌مدیره تأمین اجتماعی، ذیل بیمه صاحبان حرف و مشاغل آزاد برنامه‌ریزی شد. زنان خانه‌دار با پرداخت حق بیمه مذکور، خدمات بازنشستگی، از کارافتادگی، بازماندگی و درمانی دریافت می‌کنند. در اجرای طرح بیمه فراگیر خانواده ایرانی در ۹ ماهه سال جاری تعداد ۷۴۰ هزار و ۲۸۷ قرارداد جدید که منجر به پرداخت حق بیمه گردید، منعقد شده است.

افراد از این نوع بیمه، داشتن حداقل ۳۰ روز سابقه پرداخت بیمه و حداکثر ۵۰ سال سن برای مردان و زنان است. نبود کارفرما و اشتغال نداشتن در کارگاه‌های مشمول قانون کار از ویژگی‌های این طرح بیمه است. البته در این شرایط نیز تمام خدمات بازنشستگی، از کارافتادگی کلی و درمانی همانند بیمه‌شدگان اجباری به این افراد ارائه می‌شود.

بیمه بیکاری

یکی از خدمات سازمان تأمین اجتماعی پرداخت مقرر به افراد فاقد شغل است. بررسی آخرین آمارهای سازمان تأمین اجتماعی نشان می‌دهد در ۹ ماهه سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۱۰۵ هزار و ۴۱۱ میلیارد ریال به مقرری‌گیران بیمه بیکاری پرداخت شده است. همچنین تعداد کل مقرری‌گیران بیمه بیکاری در پایان آذر ۱۴۰۱ بالغ بر ۱۷۰ هزار و ۶۴۵ نفر بود. در نهایت آمارهای رسمی نشان می‌دهد متوسط جمع مبلغ پرداختی بابت مقرری‌گیران بیمه بیکاری در هر ماه به میزان ۱۱ هزار و ۷۱۲ میلیارد ریال بود که در این مدت به افرادی که به طور غیرارادی از کار بیکار شده‌اند، پرداخت شده است.

بیمه فراگیر خانواده ایرانی

طرح بیمه فراگیر خانواده ایرانی از نیمه دوم سال ۱۴۰۰ با

قانون تأمین اجتماعی اصل (۲۹) قانون اساسی تأکید کرده و گفته بود: «تأمین اجتماعی در سال جاری، هدفگذاری مشخصی را برای پوشش بیمه‌ای چهار گروه زنان خانه‌دار، دانشجویان، صاحبان حرف و مشاغل آزاد و بیمه‌اختیاری افراد فاقد بیمه انجام داده است.»

بیمه توافقی ۳۲ گروه

تحت پوشش قرار گرفتن ۳۲ گروه اجتماعی غیرمشمول نظام حمایتی خاص از دیگر خدمات سازمان است که تاکنون بیش از ۱۵۲ هزار نفر شامل پزشکان و پیراپزشکان، هنرمندان و صنعتگران صنایع دستی، اعضای سازمان نظام دامپزشکی، راهنمایان ایرانگردی و جهانگردی، اعضای سازمان نظام مهندسی ساختمان، انجمن‌های صنفی، کانون‌ها و نهادهای از آن بهره‌مند شده‌اند. قرارداد این بیمه‌ها در راستای اجرای مواد (۱) و (۷) قانون تأمین اجتماعی و به منظور گسترش بیمه‌های اجتماعی با بهره‌گیری از مقررات بیمه صاحبان حرف و مشاغل آزاد منعقد می‌شوند.

۷۴۱ هزار بیمه‌شده اختیاری

۷۴۱ هزار نفر از ذی‌نفعان سازمان تأمین اجتماعی را بیمه‌شدگان اختیاری تشکیل می‌دهند. شرایط بهره‌مندی

سازمان تأمین اجتماعی با پوشش بیمه‌ای بیش از ۴۵ میلیون نفر، معادل ۵۳ درصد جمعیت کشور، پیشگام خدمت‌رسانی در حوزه رفاه اجتماعی است. بر اساس آمار اعلامی این سازمان، تعداد افراد بیمه‌شده اصلی، بیش از ۱۵ میلیون و ۱۳۰ هزار نفر برآورد شده و در یک سال گذشته بیش از یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفر بیمه‌شده جدید از مزایای سازمان استفاده کرده‌اند. بدین ترتیب طی یک سال گذشته، تعداد بیمه‌شدگان اصلی سازمان رشد ۳۰۷ درصدی و جمعیت مستمری‌گیران افزایش ۳۶ درصدی داشته است. بیشترین میزان ارائه خدمات بیمه‌ای در سازمان نیز به بیمه‌شدگان اجباری با بیش از ۱۰ میلیون و ۴۴۶ هزار نفر تعلق دارد. همچنین یک میلیون و ۵۰۰ هزار نفر با پوشش بیمه صاحبان حرف و مشاغل آزاد از خدمات سازمان بهره‌مندند.

جذب ۴ گروه

مهدی شکوری، مدیر کل امور بیمه‌شدگان سازمان تأمین اجتماعی پیش از این در گفت‌وگو با آتی‌نو بر جذب بیمه‌شدگان جدید با استفاده از انواع بیمه‌ها از جمله بیمه صاحبان حرف و مشاغل آزاد در راستای اجرای اصل (یک)

طرح بیمه فراگیر، راهکاری برای توسعه پوشش بیمه‌ای

- صدور دستورالعمل اجرایی «بیمه فراگیر خانواده ایرانی» با پیش‌بینی تشکیل کمیته راهبردی ستادی، کمیته‌های استانی و کمیته‌های اجرایی شعبه‌ای برای استفاده حداکثری از ظرفیت‌های موجود
- تهیه پیوستار تبلیغاتی و اطلاع‌رسانی بیمه زنان خانه‌دار و دختران، دانشجویان، صاحبان حرف و مشاغل آزاد و ادامه بیمه به طور اختیاری
- تشکیل جلسات متعدد و مکاتبات با نهادهای مختلف دولتی و نظامی با هدف تعمیم و گسترش پوشش بیمه‌ای ابواب جمعی فاقد بیمه
- انعقاد توافقنامه با مؤسسه صندوق ذخیره بسیجیان جهت پوشش بیمه بسیجیان
- انعقاد توافقنامه با انجمن صنفی کارفرمایی مؤسسان مراکز روانشناسی و مشاوره کشور
- انعقاد توافقنامه با انجمن صنفی کارگری آشپزان و سرآشپزان
- انعقاد توافقنامه با شرکت آوید پیک فردا
- انعقاد توافقنامه با شرکت نماد کسب ایرانیان.

بهبود فضای کسب و کار

به منظور شفاف‌سازی و تسهیل فضای کسب و کار، کاهش مراجعات، جلوگیری از ارائه اطلاعات تکراری به سازمان‌های تأمین اجتماعی و امور مالیاتی، دسترسی به اطلاعات شفاف و دقیق‌تر که منجر به وصول حق بیمه واقعی و رفع آسیب‌ها، چالش‌ها و پیامدهای شرایط حاضر و همچنین ارائه خدمات متناسب با حق بیمه واقعی می‌شود.

● ارائه پیشنهاد افزایش ۱۰ درصدی ضریب دستمزد مقطوع مشاغل ۳۲۷ صنف در راستای به‌روزرسانی اصناف دارای دستمزد مقطوع با هدف جلب رضایت بیمه‌شدگان توسط هیأت مدیره به هیأت امانا.

● تداوم اجرای بخشنامه ۱۷ بندی مقام عالی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با موضوع بسته حمایتی سازمان تأمین اجتماعی در راستای رونق تولید

● اصلاح بازنگری دستورالعمل اجرایی آیین‌نامه هیأت‌های تشخیص مطالبات

● تمدید و تجدید کارت بازرگانی و پروانه کسب و کار کارگاه‌ها و کارفرمایان از طریق وب‌سرویس ارتباط با اتاق بازرگانی

● ایجاد پنجره واحد لیست مشترک بیمه و مالیات و با درگاه مشترک (لیست هوشمند) در راستای هوشمندسازی فرایندهای اخذ حق بیمه و مالیات

اقدامات اشاره می‌کنیم:

- ابطال بخشنامه ۱۴۰/۳ و بخشنامه مرتبط با الحاق ماده ۶۳ آیین‌نامه و قوانین و مقررات مربوطه
- تمدید اجرای تصویب‌نامه شماره ۵۰۴۳۲ مورخ ۱۳۹۶/۴/۳۱ ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی مبنی بر بازرسی از دفاتر قانونی کارفرمایان بخش خصوصی صرفاً در آخرین سال مالی با لحاظ مستثنیات آن
- اعمال اصلاحات لازم با هدف جلوگیری از ایجاد سوابق غیر واقعی و ایجاد بدهی واهی برای کارفرمایان
- تفویض اختیار بازرسی مجدد از دفاتر قانونی جهت گزارش‌های غیرمحاسباتی

سازمان تأمین اجتماعی در راستای حمایت از نیروی کار و پشتیبانی از پنگاه‌های تولیدی، فنی و خدماتی در مواجهه با مخاطرات اقتصادی محیط پیرامونی و رکود توری می‌موجود از طرفی و نیز همه‌گیری بیماری کرونا و به‌رغم شکاف نقدینگی قابل توجه در منابع مالی که بخش اعظم آن از ناحیه وصول حق بیمه تأمین می‌شود، در راستای ایجاد تعامل دوسویه بین اهداف خود و اهداف بازار کار نسبت به تهیه بسته حمایتی از نیروهای مؤثر در بازار کار اقدام کرده تا ضمن تأمین منابع مالی موردنیاز جهت اجرای تعهدات قانونی شرکای اجتماعی خویش، دغدغه بازرگان بازار کار را مرتفع سازد. در ذیل به برخی از این